

JOSÉ LUIS SAMPEDRO, PREMIO DOLORES LLÓPIZ - PSICOLOXÍA E SOCIEDADE 2013

Cadernos de Psicoloxía, 2013, Vol. 34. ISSN: 0213-5973.

Eliana Martíns

Xornalista

.....

(...) TODAS ESTAS
 CARAS ÚNENSE
 COHERENTEMENTE
 BAIXO O SEU PERFIL
 DE HUMANISTA,
 CUNHA ACTITUDE
 CRÍTICA E
 ESCÉPTICA FRONTE
 AO ESTABLECIDO
 QUE NUNCA
 RENUNCIOU A QUE
 SE PODEN CAMBIAR
 AS COUSAS

.....

As circunstancias son as que son, e aceptámolas do mellor xeito posible. Pero a todos e todas nos gustaría ter tido a ocasión de escoitar as palabras do profesor Sampedro recollendo o premio Dolores Llópiz - Psicoloxía e Sociedade 2013, co convencemento de que daría un discurso memorable, aproveitando a oportunidade para expresar as súas ideas, como sempre fixo. Lamentablemente, non foi posible, debido ao seu recente falecemento, pero tentaremos recoñecer a esta figura o mellor posible.

É curioso que se lle renda homenaxe a un economista, que sexa reivindicado como un referente ético, máis aínda cando a economía está máis presente ca nunca no noso día a día, e volvémonos un pouco expertos e expertas, e sabemos de mercados, de primas de risco, de EREs... Pero é que era un economista pouco habitual. El mesmo distinguía dúas clases de economistas: aqueles que traballan para facer máis ricos aos ricos, e os que traballan para facer menos pobres aos pobres, no grupo no que el se incluía. Unha sensibilidade e un compromiso que o fixo ser unha persoa querida, admirada e respectada en vida, algo infrecuente.

Son moitas as caras de Sampedro, algunhas aparentemente paradoxais: temos a un subdirector xeral do Banco Exterior de España, un provocador catedrático de Estrutura Económica na Universidade Complutense de Madrid, que escribe novelas que afondan na natureza das emocións e nas contradicións do ser humano e que na súa vellez se converte na voz do movemento dos indignados. E en cambio, todas estas caras únense coherentemente baixo o seu perfil de humanista, cunha actitude crítica e escéptica fronte ao establecido que nunca renunciou a que se poden cambiar as cousas.

Só se pode escribir por necesidade interior, porque algo está dentro dun, non se pode evitar, dicía el. Foi, probablemente, a súa faceta de escritor a que abriu o camiño para expresar esa sensibilidade humana que se visibilizou na súa vellez e que lle valeu galardóns e un sitio propio na historia da literatura internacional. Podía permitirse dedicar dezanove anos da súa vida a escribir unha novela, porque era unha necesidade vital, cunha fama e un recoñecemento que lle chegaron de xeito tardío e colateral, non intencionado. Porque as súas novelas, para el eran cartas de amor, dirixidas a toda aquela persoa que tivese interese. E ese amor que recibía de

.....

(...) UN ANCIÁN QUE
LOITOU POR UNHA
SOCIEDADE MÁIS
XUSTA, CUNHA
CONFIANZA PLENA
NO SER HUMANO

.....

volta, convertido en afecto e recoñecemento dos seus lectores, cos que sempre tivo un vínculo especial, era crucial para el.

Moitas persoas descubrimos a Sampedro na súa faceta como economista, con publicacións infrecuentes nunha persoa de máis de oitenta anos que tiña unha especial proximidade cos movementos sociais alternativos, como o Foro de Porto Alegre, e que xa expresaba unha total confianza na xuventude como motor de cambio.

E despois, co tempo, redescubrímolo doutro xeito. Pensamos en que os nosos fillos e fillas sexan persoas felices, poder ofrecerlle uns estudos, unha boa familia, e en cambio, que pouco pensamos na súa liberdade. E escoitando unha persoa de máis de noventa anos, falar da importancia da educación, das agresións á inocencia da mente infantil, fainos reflexionar máis aínda na responsabilidade que temos para sacar adiante a persoas libres, cun pensamento crítico, capaces de cuestionar e de razoar aquilo que lle vén imposto.

En moitos medios, vemos como se refiren á mocidade de hoxe en día como unha xeración perdida. Acúsana de carecer de ideais, de conformistas, ao tempo que sofren o drama do paro de forma terrible, unha nova vaga de emigración, de xente cualificada que non quere marchar pero non ten máis remedio. Poucas persoas teñen fe nesta xeración, referíndonos ás persoas que teñen poder. Lonxe de acomodarse co paso do anos, de adoptar unha actitude reaccionaria ou pensar que estas guerras xa non eran as súas, Sampedro volveuse máis belixerante coa idade, cunha confianza cega na capacidade da xente máis nova; consciente de que o futuro o escribirán os mozos e as mozas.

Por iso foi a voz dos Indignados, do 15M, un ancián que loitou por unha sociedade máis xusta, cunha confianza plena no ser humano. Foi un home de máis de noventa anos quen animou aos máis novos a dar batalla, para gañala ou para perdela, e a defender as liberdades e os dereitos, a denunciar as inxustizas, a rebelarse e loitar contra a ditadura do medo que reprime a nosa capacidade de actuación baixo ameazas vertidas diariamente nos telexornais.

De Sampedro queda o seu legado: unha lúcida obra ensaística económica; unha rica achega á literatura a través das súas novelas e

contos, como *La sonrisa etrusca* ou *Octubre, Octubre*; e o seu compromiso social, expresado alí onde tiña oportunidade.

Para pechar esta reflexión, podemos traer unha frase que lle dedicou ao seu neto, pero que define unha actitude vital que exerceu durante os seus 96 anos de vida: «que procure vivir, que a vida é para vivila e non se me ocorre outra cousa mellor que facer con ela, e que non crea as cousas que lle contan polo mero feito de que llas contan».